

MP6

NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR
ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ

MİMARİ PROJE 6

2025-2026 BAHAR

NİĞDE KAMUSAL ÜRETİM VE TİCARET MERKEZİ
TARİHİ ÇEVREDE YENİ YAPI TASARIMI

NİĞDE KAMUSAL ÜRETİM VE TİCARET MERKEZİ

Yürütücü : Doç.Dr. İlknur ACAR ATA

Görsel kaynaklar:NiğdeTanıtım/Sedat Akkuş

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/nigde/gezilecek yer/ermeni-kilisesi-2>

Canopee Les Halles: https://massimilianomanno.com/canopee_les_halles/

MIM3002 MİMARİ PROJE VI

Konu: NİĞDE KAMUSAL ÜRETİM VE TİCARET MERKEZİ

Dersin Yürütücüsü: Doç. Dr. İlknur ACAR ATA

Dersin Amacı

Kent içinde özellikle sirkülasyonun yoğun olduğu bölgelerdeki kentsel problemleri sosyal, kültürel, tarihsel, işlevsel ve mekansal bağlamda analiz etmek ve kent ölçeğinde tasarım yapabilmek.

Dersin İçeriği

Kent kültürü, yaşamı ve tarihi çevre bilincinin oluşturulması; kent ölçeğinde, geniş bir çevrenin tasarım girdisi olarak ele alınması; orta ve geniş karmaşıklığa sahip projelerin fonksiyonel ve strüktürel çözümlerinin tasarlanması. Tarihi çevrede sosyal, kültürel, ekonomik sürdürülebilirliği sağlayan yeni yapı tasarlanması.

Çalışma Alanı ve Mimari Program

Mimari Proje VI kapsamında, tarihi çevrede yeni yapı tasarımı bağlamında, Niğde Tarihi Kent Merkezi içerisinde yer alan bir alanda Kamusal Üretim ve Ticaret Merkezi tasarlanması beklenmektedir.

Niğde tarihi kent merkezi; cami, kilise, hamam, çeşme, bedesten gibi kamusal yapılar ile geleneksel konut dokusunun bir arada bulunduğu, çok katmanlı bir kentsel belleğe sahiptir. Çalışma alanı, koruma sınırları içerisinde yer almakta olup, çevresindeki birçok yapı tescilli ve koruma altındadır. Alanda yer alan önemli tarihi yapılardan Merkezi Rum Kilisesi, Ermeni Kilisesi ve Bedesten restore edilerek yeniden işlevlendirilmiş; günümüzde müze, kütüphane ve sanat galerisi gibi işlevlerle kentin sosyal ve kültürel yaşamına kamusal katkı sağlamaktadır (Şekil 1, 2).

Bununla birlikte alan, her perşembe günü kurulan açık pazar ile güncel ve canlı bir kamusal kullanıma sahiptir. Bu durum, alanın yalnızca tarihsel bir miras alanı değil; aynı zamanda gündelik yaşamın aktif bir parçası olduğunu göstermektedir (Şekil 1).

Çalışma alanı; Perşembe Pazarı alanından başlayan aks üzerinden, Ermeni Kilisesi'nin odak oluşturduğu bir kentsel bağlamda ele alınacaktır. Tasarım sürecinde, tarihi yapıya yaklaşım biçimi ve önerilecek işlevler; yeni yapının açık, yarı açık ve kapalı mekân kurgusunu belirleyen temel tasarım kararları olarak değerlendirilecektir.

Bu kapsamda öğrencilerden;

- Tarihi çevreyi baskılamayan,
- Mevcut kamusal kullanımları destekleyen,
- Üretim, sergileme ve buluşma kavramlarını bir araya getiren,
- Açık ve yarı açık kamusal alanlarla kentle ilişki kuran tarihi çevrede yeni yapı tasarımı yaklaşımlarından birisi (zıtlık, nötr, taklit) odağında tasarım geliştirmeleri istenmektedir.

Tasarlanacak Kamusal Üretim ve Ticaret Merkezi;

- Niğde'de faaliyet gösteren yerel kooperatiflere ait toplam 15 adet atölye ve satış birimini,
- 150–200 kişilik konferans salonunu,
- Eğitim amaçlı kullanılabilecek mekânları,
- Sergi alanlarını,

- Meydan, pazar ve kamusal buluşma alanlarını bir arada barındıran bir yapı ve açık alan sistemi olarak ele alınacaktır.

Yeni yapı; tarihi çevre içerisinde yalnızca bir fonksiyon yerleştirme problemi olarak değil, **kamusal sürekliliği güçlendiren, üretimi görünür kılan ve insanları bir araya getiren** bir mekânsal organizasyon olarak tasarlanmalıdır.

Niğde ilinde faaliyet gösteren yaklaşık 13–14 tarım ve üretim odaklı kooperatifin mekânsal ihtiyaçları dikkate alınarak, proje kapsamında 15 adet atölye + satış birimi öngörülmüştür.. Üretim çeşitliliği ise ortak kullanım alanları ve sergi mekânları aracılığıyla desteklenmelidir (Tablo 1)

Kamusal yaşamın sürekliliğini sağlamak üzere, yapı programına küçük ölçekli bir kafe eklenmesi beklenilmektedir. Kafe, ana işlevleri gölgelemeyen; ziyaretçi ve personel kullanımına yönelik, meydanla ilişkili ikincil bir kamusal mekân olarak ele alınmalıdır.

Koruma alanı koşulları doğrultusunda, bodrum katlar yalnızca kapalı otopark, sığınak, teknik hacimler ve depolar gibi servis işlevleriyle sınırlandırılmış; ana kamusal işlevlerin tamamı zemin kotu ve üstünde çözülmesi beklenmektedir.

Bu bağlamda tsarım ana fikre bağlı olarak ihtiyaç programına eklemeler yapılabilir ancak minimumda beklenenler şu sekildedir:

Tablo 1. İhtiyaç Programı (Birimler ve mekanlar, gereklilikler)

A. ÜRETİM – SERGİ – SATIŞ

Mekân	Adet	Birim Alan (m ²)	Toplam (m ²)	Gerekçe
Kooperatif Atölyesi + Satış	15	45–50	675–750	Yerel üretim + görünür satış
Ortak Üretim / İşleme Alanı	1	150–200	150–200	Paketleme, kurutma, eğitim
Sürekli Sergi Alanı	1	200–250	200–250	Üretim sürecinin kamusallaşması
Geçici Sergi Alanı	1	120–150	120–150	Dönemsel etkinlikler

B. EĞİTİM – BULUŞMA – KÜLTÜREL ALANLAR

Mekân	Adet	Alan (m ²)	Gerekçe
Küçük Kamusal Kafe	1	40–60	Ziyaretçi + personel
Yarı Açık Oturma Alanı	1	30–50	Meydanla ilişki
Servis / Mutfak Nişi	1	15–20	Minimal kullanım

C. KAFE (DESTEKLEYİCİ KAMUSAL MEKÂN)

Mekân	Adet	Alan (m ²)	Gerekçe
Küçük Kamusal Kafe	1	40–60	Ziyaretçi + personel
Yarı Açık Oturma Alanı	1	30–50	Meydanla ilişki
Servis / Mutfak Nişi	1	15–20	Minimal kullanım

D. İDARİ BİRİMLER

Mekân	Adet	Alan (m ²)
Yönetim Ofisi	1	20–25
Personel Ofisi	2	15–20
Toplantı Odası	1	20–25
Danışma / Bilgi Bankosu	1	15–20

E. AÇIK VE YARI AÇIK KAMUSAL ALANLAR

Mekân	Alan (m ²)	Gerekçe
Ana Meydan	800–1.000	Pazar + buluşma
Yarı Açık Üst Örtülü Alan	250–300	Gölgeleme, eşik
Avlu / Geçiş Alanları	300–400	Tarihi yapılarla ilişki
Açık Pazar Alanı	500–700	Perşembe pazarı

F. BODRUM (SERVİS VE ALTYAPI)

Mekân	Alan (m ²)	Gerekçe
Kapalı Otopark (30 araç)	1.200–1.500	Servis + tarihi çevre hassasiyeti
Sığınak	100–150	Mevzuat gereği
Teknik Hacimler	60–80	Mekanik–elektrik
Depolar	80–120	Üretim destek

G. AÇIK OTOPARK

Mekân	Kapasite	Alan (m ²)	Gerekçe
Açık Otopark	Min 50 araç-100 araç	2.500–3.000	Mevcut alanların yeniden düzenlenmesiyle de sağlanabilir tasarıma bağlı değişebilir

Kapalı Alan: $\approx 2.500 - 3.000 \text{ m}^2$

Açık / Yarı Açık Kamusal Alan: $\approx 2.000 - 2.500 \text{ m}^2$

Toplam Kamusal Etki Alanı: $\approx 4.500 - 5.500 \text{ m}^2$

Şekil 1. Proje alanı Niğde tarihi kent merkezi

Şekil 2. Çalışma Alanı (Google earth üzerinden işaretlenmiştir)

İlk ders öncesi hazırlık amacıyla okunması ve incelenmesi tavsiye edilen çalışmalar ve web sayfaları:

1. <https://www.archdaily.com/search/projects/categories/market>
2. <https://architizer.com/blog/inspiration/collections/market-hall-design/>

3. Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

<https://korumakurullari.ktb.gov.tr/Eklenti/18325%2C2863-sayili-kultur-ve-tabiat-varliklarini-koruma-kanunu-.pdf?0=>

4. Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projeleri Yönetmeliği

5. Project for Public Spaces – What Makes a Successful Place? <https://www.pps.org/article/grplacefeat>

6. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı için temel uluslararası metinler:

- UNESCO – Historic Urban Landscape (HUL) Recommendation (2011) (<https://whc.unesco.org/document/172639>)
- UNESCO – HUL Recommendation
https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Working_Groups/SDG/UNESCO_2011_Historic_Urb an_Landscape_HUL_Recommendation.pdf
- ICOMOS – The Valletta Principles (2011) (https://civvi.icomos.org/wp-content/uploads/2022/03/Valletta-Principles-GA-EN_FR_28_11_2011.pdf)
- ICOMOS – Vienna Memorandum (2005)
https://unesco.it/uploads/file/failai_VEIKLA/kultura/RA_Vienna_memorandum.pdf
- ICOMOS – Venice Charter / Venedik Tüzüğü (1964)
https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/venice_e.pdf
- ICOMOS Türkiye – Venedik Tüzüğü (https://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf)
- ICOMOS – Washington Charter (Historic Towns) (1987) (EN PDF)
https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/towns_e.pdf
- ICOMOS Türkiye – Tarihi kentlerin/kentsel alanların korunması tüzüğü (TR PDF)
https://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0627604001536681570.pdf
- Nara Document on Authenticity (1994) (PDF)
<https://landscapes.icomos.org/wp-content/uploads/1994-NARA-document-on-authenticity-International-Council-on-Monuments-and-Sites-1.pdf>
- Australia ICOMOS – Burra Charter (2013)
<https://australia.icomos.org/publications/burra-charter-practice-notes/>

7. Building in Context: New Development in Historic Areas

<https://www.designcouncil.org.uk/fileadmin/uploads/dc/Documents/building-in-context-new-development-in-historic-areas.pdf>

8. Efe Yavaşcan, E. "Çok katmanlı tarihi kent merkezlerinin korunması için yönetim planı modeli araştırması: Niğde Tarihi Kent Merkezi Örneği. Gazi Üniversitesi." *Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi* (2019).

Katılım

Öğrencilerin ders saatlerinde tartışmalara, seminerlere ve diğer ders etkinliklerine katılmaları önemlidir. Öğrencilerin dönem sonu değerlendirmelerinin yapılması için, dönem boyunca dersin %80'ine katılarak atölye kritiği almış olmaları gerekir.

Değerlendirme

- Final tesliminde istenen minimum şartlar,
- 1/500 ve 1/1000 ölçeğinde vaziyet planları ve silüetler
- Tüm yapıların 1 /200 ölçeğinde planları, kesit ve görünüşleri
- Maket, 3D görseller, animasyon ve sistem kesitleri

2025-2026 Bahar Yarıyılı

Mimari Proje VI: Niğde Kamusal Üretim ve Ticaret Merkezi

Haftalık İçerik ve Değerlendirme

HAFTA	KONU	İÇERİK (en az getirilmesi gereken)	DEĞERLENDİRME
1. hafta	Çalışma konusu sunumu ve eskiz sınavı	Tanışma, proje konusunun verilmesi, çalışma alanına ait sunumun öğrencilere sunulması arkasından eskiz sınavının yapılması. (Eskiz sınavında verilen bir konu atölyede çalışılacaktır. El çizimi teslim yapılacaktır.)	Not verilmez
2. hafta	Eskiz sunumu (+arazi gezisi yapılabilir)	Bir önceki hafta teslim edilen eskizlerin sunulması.	Uygulama Notu (%10)
3. hafta	1. Atölye kritik Kaynak araştırması sunumu ve arazi analizi	Proje konusuyla ilgili kaynak araştırmasının ve arsa analizlerinin sunulması	Atölye notu*
4. hafta	2. Atölye kritik	Konsepti destekleyen ilk eskizler, yerleşim kararları (el çizimi), arazi maketi (1/1000)	
5. hafta	3. Atölye kritik	Tasarım Çalışmaları: Yerleşim kararlarına bağlı vaziyet planı (el çizimi), arazi maketi (1/500)	
6. hafta	4. Atölye kritik	Tasarım Çalışmaları -vaziyet planı, planlar, kütle maketi (Yürütücü kararıyla bilgisayar ortamına geçilebilir.)	
7. hafta	5. Atölye kritik	Tasarım Çalışmaları -vaziyet planı, planlar ve kesitler (tek çizgi), kütle maketi (1/500)	
8. hafta	ARA JÜRİ	Konsept/sunum paftası, vaziyet planı, planlar, kesitler (tek çizgi) ve kütle maketi	Ara Sınav (%20)
9. hafta	6. Atölye kritik	Vaziyet planı, planlar, kesitler, maket, 3D	Atölye notu*
10. hafta	7. Atölye kritik	Vaziyet planı, planlar, kesitler, maket, 3D	
11. hafta	8. Atölye kritik	Vaziyet planı, planlar, kesitler, maket, 3D	
12. hafta	9. Atölye kritik	Vaziyet planı, planlar, kesitler, maket, 3D	
13. hafta	10. Atölye kritik	Vaziyet planı, planlar, kesitler, cepheler, maket, 3D	
14. hafta	11. Atölye kritik (Teknik Teslim)	Konsept/Sunum paftası, vaziyet planı, planlar, kesitler, cepheler, maket, sistem kesiti, 3D	
15. hafta	Final jürisi	İstenenler jüriden 15 gün önce ilan edilecektir	GENEL SINAV NOTU (% 40)

ÖNEMLİ NOTLAR:

Atölye: Toplam 11 atölye dersinde verilen notların ortalaması Atölye notu* (%30) olarak değerlendirilir. Öğrencinin 3 atölye dersine girmeme hakkı bulunmaktadır. Girilmeyen atölyeler ortalama hesabına alınmaz. Öğrenci atölye dersinde istenilen çalışmaları getirmediği ve kritik almadığında, yoklamaya imza atsa bile derse girmedik olarak sayılır. Öğrencinin 7 ve daha üstü hafta atölye dersine girmemesi/kritik almaması durumunda Devamsız olarak işaretlenir. Final jürisine katılamaz. Üniversitemiz yönetmeliği gereğince, SAĞLIK RAPORU DEVAM YERİNE GEÇMEZ.

Uygulama (Eskiz Sınavı), Ara Jüri ve Final Jürisi: Bu sınavlara katılmayan öğrenciler **Girmedi** olarak işaretlenir ve notu 0 sayılır. Devamsızlığa sayılmaz.